

Energirådgivarnas kongress i Uppsala

3 november 2010

Innehåll

Välkommen till EnergiRådgivarnas 31:a kongress i Uppsala! <i>Hans Nilsson EnergiRådgivarna.</i>	
Välkommen till Uppsala! <i>Stefan Hanna Uppsala kommun</i>	3
Energideklarationerna – vad var egentligen tanken med dem? <i>Randall Bowie Rockwool International A/S, tidigare handläggare vid EU-kommissionen ansvarig för EPBD I.</i>	4
Energideklarationen som arbetsredskap i energirådgivningen, <i>Mari-Louise Persson energi- och klimatrådgivare i Uppsala kommun</i>	4
Energiexperten talar ut! <i>Henrik Jönsson energiexpert hos Bengt Dahlgren</i>	5
Energideklarationer i egen regi <i>Lennart Lifvenhjelms Vasakronan</i>	5
Från deklaration till handling – hinder och möjligheter. <i>Göran Werner WSP/BeBo, Energimyndighetens beställargrupp för bostäder</i>	6
Termografering – ett pålitligt redskap vid en energideklaration? <i>Henrik Swärd Precision Technic Nordic</i>	6
Energikartläggningscheckar del 1: Vad är en energikartläggningscheck? Vem kan söka och vilken koppling har de till energideklarationerna? <i>Fredrick Andersson Energimyndigheten</i>	7
Energikartläggningscheckar del 2: Hur kan företagen minska energianvändningen för transporter? <i>Michael Koucky EnergiRådgivarna</i>	7
Hur kan energideklarationerna bli ett bättre system för energieffektivisering? <i>Kåge Schildt från EnergiRådgivarna frågar ut Thomas Johansson från Boverket och Göran Helldén från Swedac</i>	8
Utvärdering och summering av dagens diskussioner <i>Bengt Nyman särskild utredare och ordförande i utredningen om byggnaders energiprestanda 2003-2005</i>	9
Årets energirådgivare 2010: Sabo-företagens Skåneinitiativ och Willy Ociansson	10

Moderator: **Hans Nilsson**

Kongressansvariga: **Lotta Bångens & Birgitta Govén**

Vid pennan: **Maria Perzon**

Bakom kameran: **Jesper Peterson & Birgitta Govén**

Sammanställning av kongressdokumentationen: **Yrsa Westerlund**

Välkommen till Energirådgivarnas kongress 2010!

Hans Nilsson, ordförande i Energirådgivarna hälsade alla välkomna till föreningsens 31:a kongress med tema **energideklARATIONER och åtgärder**. Hans berättade om den stora potential som finns för energieffektiviseringar och sin önskan om att energideklARATIONER i framtiden ska bli ett mer effektivt verktyg.

Stefan Hanna från Uppsala kommun hälsade oss välkomna till Uppsala.

På kongressmiddagen hölls tal av **Tomas Kåberger**, gd på Energimyndigheten. Då delades också diplom ut till **Årets energirådgivare 2010, Skåneinitiativet och Willy Ociansson**.

Energirådgivarnas kongress 2010 hade 138 anmälda. 54 av dessa var studenter.

Utställare

Villeroy & Boch Gustavsberg AB – Energieffektiva vattenkranar

Energivision i Stockholm AB – Energiberäkningsprogram för energideklARATIONER

Energikontor Mälardalen – driver projekt inom energieffektivisering och förnybar energi

Glen Dimplex – Energieffektiva elradiatorer och styrsystem för dessa

Energifoto – Fotograferar värmestrålning

Bauer Water technology – utrustning för kemifri vattenbehandling

Lundberg & Son VVS-Produkter AB – Varmvattenbesparing

Slussen – nyhets- och söksida för branschen

”Kostnadsoptimering för investeringar skall beräknas med LCC och nuvärdesberäkningar och det kommer att finnas en beskrivning över hur detta ska göras.”

”Tänk på att plocka ner alla äpplen när stegen ändå är framme, avseende såväl inventering som effektiviseringsarbete.”

Energideklarationer – vad var egentligen tanken med dem? Randall Bowie, Rockwool International A/S tidigare EPBD-handläggare vid EU-kommissionen

Tanken med energideklarationer 2001 var att de skulle göra investeringar attraktiva och ge tydlig och pålitlig information till framtida hyresgäster. EU-direktiv 2010/31/EU träder i kraft 2012/2013. Respektive länders lagstiftning skall sedan vara anpassad till denna 2013.

Det som bland annat är nytt i det nya direktivet är att det inte längre skall gå att komma överens om att inte göra någon energideklaration. Deklarationsgränsen för offentliga byggnader som inte hyrs ut sänks till 500 kvm (250 kvm 2015).

Listor skall upprättas över ackrediterade experter och företag. Kostnadsoptimering för investeringar skall beräknas med LCC och nuvärdesberäkningar och det kommer att finnas en beskrivning över hur detta ska göras. Kostnadseffektiva åtgärds paket skall rekommenderas. EU kommer att kontrollera hur implementeringen sker i de nationella lagarna. Nybyggnation skall kontrolleras i efterhand. Straffavgifter skall införas.

Randall anser att EU-direktivet är mycket bra på nya byggnader, men sämre på befintliga byggnader. Nybyggnadstakten är ca 1 % per år. Alla nya byggnader skall vara nära nollenergihus till 2021. Dock är det ännu inte definierat vad detta innebär. 1,2-1,4 % av alla byggnader renoveras varje år. Detta kan tredubblas om pengar finns. Ofta görs ej omfattande renoveringar utan energibesparingen blir endast 15-20 %. Den kvarvarande potentialen för renovering låses då till nästa renoveringstillfälle, ca 30 år senare.

http://www.energiradgivarna.com/siteadmin/upload/pdfarkiv/Randall_Bowie_ERkongress2010.pdf

Energideklarationer som arbetsredskap i energirådgivningen Mari-Louise Persson, Energi- och klimatrådgivare i Uppsala kommun

Mari-Louise Persson arbetade tidigare på Boverket med energideklarationer.

Tanken med energideklarationer var att konkret uppmärksamma enskilda fastighetsägaren på energifrågan och visa en potential för hur energianvändningen kan minskas. Registret ger möjlighet att se hur det ser ut.

Den kommunala energi- och klimatrådgivaren kan ge råd om energieffektivisering. Villaägaren kan ges råd utifrån eventuell energideklaration. Befintliga husägare kan ges tips om att göra en energideklaration inför framtida renoveringar. Bostadsrättsföreningar och hyresvärdar behöver information om lagen om energideklarationer och syftet med det samt hjälp för att få en bra ekonomisk kalkyl. Informerade hyresgäster kan anmäla brist på energideklaration för att få igång tillsynen. Företag kan behöva informeras om sin fastighetsrelaterade energianvändning. Energirådgivare kan vara med och hjälpa beställaren för att lyfta kvaliteten på deklARATIONERNA.

Energideklarationer kan i framtiden förbättras genom LCC-kalkyler. Det bör ställas krav även på att åtgärder som är lönsamma först vid större renoveringar vilka genomförs av andra än energitekniska skäl ska ingå. Tänk på att plocka ner alla äpplen när stegen ändå är framme, avseende såväl inventering som effektiviseringsarbete. Det behövs även utförligare information om åtgärdsförslagen. Energiexperten får gärna hänvisa till den kommunala energi- och klimatrådgivare när deklARATIONEN är klar.

Energiexperten talar ut!

Henrik Jönsson, Bengt Dahlgren AB

Lag 2006:985 om energideklaration för byggnader skall främja en effektiv energianvändning och god inomhusmiljö i byggnader. Energideklarationer skall ge råd om åtgärder som är kostnadseffektiva och inte påverkar inomhusmiljön negativt.

Lagen säger att åtgärder ska redovisas. Dessa ska vara kostnadseffektiva och ej påverka inomhusmiljön negativt. Lagen säger inget vad gäller antal åtgärder. Förordningen förtydligar inte mer än att deklaration med åtgärder ska föregås av besiktning.

Endast 46 % av de energideklarationer som studerades i Riksrevisionens rapport 2009:06 omfattade både besiktning och åtgärdsförslag, vilket kan anses idealt.

22 % av deklarationerna hade en besiktning men inga åtgärdsförslag. Frågan är om de då är utförda på rätt sätt.

25 % av deklarationerna hade ingen besiktning och inga förslag, vilket är problematiskt. Det är direkt felaktigt att 7 % av deklarationerna utan besiktning saknar åtgärder. Det är otydligt när experten måste ge åtgärdsförslag och vissa åtgärdsförslag används slentrianmässigt.

Energideklarationer kan ge fler och bättre åtgärder för byggnaden genom nya metoder, tydligare koppling mot de nationella miljö kvalitetsmålen och uppvisande av bra deklarationer.

Henriks förslag på ny metod har fem tydliga underrubriker; *nuvarande status, åtgärdsbeskrivning, energibesparing, kostnad och resultat*. Detta ger en ökad tydlighet mot kund och kvalitetssäkring av energiexpertens eget arbete.

Ett problem är att det inte finns stöd i lag/förordning för att redovisa olönsamma åtgärder även om de ingår i ett lönsamt åtgärds paket. Ett önskemål är att kunna arbeta med helheten och ett längre perspektiv i framtiden. Låt energideklarationerna bli en färdplan som visar hur en byggnad över tid kan förändras för att på sikt uppfylla de nationella miljö kvalitetsmålen 20/20 och 50/50. För att detta ska få ett stort genomslag krävs förändringar i lagen, förordningen och föreskrifterna.

http://www.energiradgivarna.com/siteadmin/upload/pdfarkiv/Henrik_Jonsson.pdf

”Låt energideklarationerna bli en färdplan som visar hur en byggnad över tid kan förändras för att på sikt uppfylla de nationella miljö kvalitetsmålen 20/20 och 50/50.”

Energideklarationer i egen regi

Lennart Lifvenhjem, Vasakronan med Brigitta Govén, Aton Teknik-konsult som stand-in

Vasakronan driver arbetet med energideklarationer i egen regi och har tydliga mål för energi och miljö. Till 2014 ska de ha mindre än 50 % av värmeförbrukningen jämfört med konkurrenter i branschen. I dagsläget är förbrukningen 27 % lägre än konkurrenternas. Det positiva med att driva energideklarationsarbetet i egen regi är att det kan genomföras löpande och långsiktigt. Vasakronan får också en god kontroll på den certifierade expertens kompetens. Inom Vasakronan finns hög kompetens om fastighetsbeståndet, vilket konsulter inte har. Vasakronan har även tillgång till Boverkets databas Gripen och kan kontinuerligt uppdatera deklarationerna när åtgärder genomförs. Genom deklarationerna fås ett väldigt bra beslutsunderlag för renoveringar och förbättringar.

”Inom Vasakronan finns hög kompetens om fastighetsbeståndet, vilket konsulter inte har.”

”Målet är att halvera energianvändningen.”

Från deklaration till handling – hinder och möjligheter

Göran Werner, WSP/BeBo

BeBo – Energimyndighetens beställargrupp för energieffektiva flerbostadshus.

BeBos övergripande mål är att initiera utveckling av metoder och tekniska lösningar för energieffektivisering av bostäder. Detta görs genom demonstrationsprojekt, nya tekniska system och komponenter, teknikupphandlingsprojekt, förstudier, internationellt samarbete och erfarenhetsspridning.

Målet är att halvera energianvändningen.

Göran presenterade rapporten ”Hem för miljoner” som handlar om upprustning av miljonprogrammet. Vid energieffektivisering av flerbostadshus går det inte att titta på rena lönsamhetskalkyler. Byggnader måste renoveras ändå för att behålla sitt och fastighetsbolagets värde.

Rekorderlig renovering är ett demonstrationsprojekt för att halvera energianvändningen i befintliga flerbostadshus. Både klimatskal och installationssystem behöver då ses över. Om 50 % av de lägenheter som behöver renoveras gör åtgärder blir det ca 0,65 TWh till 2020, ca en tiondel av det som krävs. Detta är en försiktig kalkyl.

Teknikupphandling sker just nu av effektiva ventilationssystem. Målet är att få fler aktörer som erbjuder systemlösningar och förbättra driftserfarenheter. Efter utförd tekniktävling skall två aktörer handlas upp som får bygga om 7 testbyggnader och sedan utvärderas för fler framtida ombyggnationer av större bestånd. Snart startas ett nytt projekt med teknikupphandling för rationell isolering av klimatskärmen.

http://www.energiradgivarna.com/siteadmin/upload/pdfarkiv/G_Werner.pdf

Termografering – ett pålitligt redskap vid en energideklaration?

Henrik Swärd, Precision Teknik AB

En byggnad avger energi i form av infraröd värmestrålning som en termograferingskamera avläser. Priset på termograferingsutrustning har fallit kraftigt under den senaste tiden.

Normalt sett görs termografering genom att titta på byggnaden inifrån och ut. Vilken temperaturskala som använts är helt avgörande för att kunna tolka resultaten.

En bra metod är att kombinera termografering med täthetsprovning för att hitta luftläckage. Täthet säger mycket om en byggnads förmåga att hålla energi. Tidigare ingick specifikt krav på lufttäthet i BBR, det är nu inbakat i kravet på energianvändning och finns ej längre specifikt.

Avdunstningseffekt från invändiga fuktskador kan ses med termografering. Även mögel i väggarna kan indikeras. Företaget håller i utbildningar för termografering.

http://www.energiradgivarna.com/siteadmin/upload/pdfarkiv/Henrik_Sward.pdf

”Täthet säger mycket om en byggnads förmåga att hålla energi.”

Energikartlägningscheckar del 1: Vad är en energikartlägningscheck? Vem kan söka och vilken koppling har de till energideklarationer?

Fredrick Andersson, Energimyndigheten

Energikartlägningscheckar kan sökas av den som har en energianvändning av minst 500 MWh/år eller 100 djurenheter. Även transporter inom företaget ingår. Pengar går ej att söka för den som är med i programmet för energieffektivisering av energiintensiva företag eller har någon annan form av finansiering för energikartläggning. De får heller ej användas till att göra en energideklaration. Energimyndigheten står för 50 % av kostnaderna för energikartläggning upp till en totalkostnad av maximalt 30 000 kr. Pengar kan sökas endast en gång per organisationsnummer. Kartläggningen skall gälla hela företaget eller ett arbetsställe som använder minst 500 MWh.

Det som ska kartläggas är tillförsel och användning, uppdelning i energislag, fördelning per användning och åtgärdsförslag. En energiplan skall upprättas innehållande åtgärder som föreslagits i kartläggningen, åtgärder som avses genomföras inom 2 år, bedömd energibesparing per åtgärd i MWh och kr, motiveringar till varför inte alla åtgärder skall genomföras samt tidplan.

Energiplanen och åtgärdsförslagen rapporteras till Energimyndigheten och därefter betalas pengarna ut. Återrapportering skall sedan ske 2-3 år senare.

http://www.energiradgivarna.com/siteadmin/upload/pdfarkiv/Fredrick_Andersson.pdf

”Energimyndigheten står för 50 % av kostnaderna för energikartläggning upp till en totalkostnad av maximalt 30 000 kr.”

Energikartlägningscheckar del 2: Hur kan företagen minska energianvändningen för transporter?

Michael Koucky, Energirådgivarna

Resor och transporter glöms ofta bort i energianalyser hos företag. Här finns dock ofta en stor besparingspotential. En fjärdedel av Sveriges energianvändning går åt till transporter. Det är den sektor där energianvändningen ökar tydligast, både i Sverige och utomlands. Transportsektorns energianvändning ökar med 2-3 % varje år, vilket delvis motverkas av att bilarna blir snålare.

40 % av Sveriges klimatpåverkan kommer från transporter. Vi måste mer än halvera energianvändningen för transporter till 2050. För många företag är resor och transporter, särskilt personalens resor till arbetet en av de största energianvändarna. Potentialen för ekonomiska besparingar kan vara betydande men acceptansen är mindre än för andra effektiviseringsåtgärder då det oftast innebär en beteendeförändring.

Transporternas energianvändning kan minskas genom:

Minskad ressträcka, exempelvis genom video- och telefonkonferenser och bättre planering. Detta leder även till stora tidsvinster och bättre komfort.

Effektiva fordon.

Val av färdväg, för detta krävs kraftfull styrning inom företaget. För resor till jobbet behöver de signaler som arbetsgivaren sänder ut i form av parkeringsmöjligheter och förmåner ses över.

Körsätt. Detta kan påverka 10-20 %.

http://www.energiradgivarna.com/siteadmin/upload/pdfarkiv/Koucky_kongress.pdf

”Vi måste mer än halvera energianvändningen för transporter till 2050.”

”De 60 % av deklARATIONERNA som innehåller åtgärder ger en energieffektiviseringspotential av 20 %.”

Hur kan energideklARATIONER bli ett bättre system för energieffektivisering?

Kåge Schildt, Energirådgivarna frågar ut Thomas Johansson, Boverket och Göran Helldén, Swedac

Thomas informerade om att Boverket fick ett regeringsuppdrag tidigare i år som rapporterades av i september. Kartlägga vilka förändringar som behövs i regelverket för att uppfylla revideringar i EU-förordningen. Se över vilka övriga förändringar av regelverket i samband med denna revidering.

Förändringen innebär enligt Thomas inte så stora förändringar vad gäller energideklARATIONER; dock skall alla nya byggnader vara nära nollenergihus.

Areagränsen sänks stegvis för offentliga byggnader. Stormarknader som äger sina egna byggnader är idag undantagna, de kommer att omfattas av det nya direktivet.

Energiprestandaindikator ska visas upp vid försäljning och annonsering. Denna behöver därför ses över med en ny ”lappen i trappen”. Eventuellt ska den harmoniseras i hela EU. Förändringarna kommer att genomföras till mitten av 2012.

Boverket har gjort en enkät bland de deklARATIONER som gjorts utan besiktning. De bästa husen skall inte behöva besiktigas. Det är dålig kvalitet på många deklARATIONER. Swedac har tillsatt en grupp som arbetar vidare med detta.

Många energiexperter saknar den kunskap som behövs. De 60 % av deklARATIONERNA som innehåller åtgärder ger en energieffektiviseringspotential av 20 %. Vad som krävs för att få fler åtgärder skall arbetsgruppen studera vidare under hösten.

Ett förslag från Boverket är en förenkling för småhus då endast certifiering och inte ackreditering skall krävas. Detta skall underlätta för små, duktiga företag som vill komma in i branschen utan att det blir för dyrt.

Thomas medgav att valet av symbol för att visa byggnadens energianvändning var lite olycklig och otydlig. Klassificeringen blev därmed väldigt otydlig. Mer inriktning på fastighetsägaren och åtgärdsförslag medan konsumenten prioriterades bort. Nästa bild kommer att vara mycket mer tydligt.

Vad gäller framtida beräkning av åtgärder med LCC-kalkyl har Sverige varit lite förutseende och har ett lönsamhetsmått baserat på nuvärdesmetoden. Kvaliteten i det nya direktivet stärks av ökat antal kontroller av energideklARATIONER. Thomas hävdar att det redan i dagsläget finns möjlighet att lägga in både enskilda åtgärder och åtgärds paket i energideklARATIONEN.

I det nya direktivet finns ett resonemang gällande primärenergi för nya nära nollenergi-byggnader. En beräkningsmodell kommer att komma från EU under sommaren 2011.

Enligt Thomas diskuteras samma problem som vi har i Sverige i övriga EU-länder. I Sverige har totalt 300 000 energideklARATIONER genomförts, vilket är en hög andel jämfört med andra länder i EU. 200 000 av dessa är sådana som skulle ha varit gjorda, ca hälften av de deklARATIONER som skulle ha gjorts. 100 000 är villor som har sålts.

Vad gäller kommunernas bristande tillsyn anser Thomas att det är svårt för kommunerna då de har fått ytterligare en uppgift att öva tillsyn på. Boverket kan hjälpa dem genom att göra Gripen till ett bra statistikverktyg. De viten som utdöms skall tillfalla kommunen.

5-10 % av företagen avstår platsbesök ifall inte kunden vill betala för det. Syftet med lagen är att främja att vi får energieffektivare byggnader. Om fastighetsägaren är totalt

ointresserad av energifrågor anser Thomas att det ger en liten effekt att be honom att göra en bättre deklaration. Thomas tycker dock att det är mer olyckligt för den beställare som tror att de beställer en bra deklaration och får en totalt värdelös deklaration. Prioriteringen från Boverkets sida är att få bättre kvalitet på deklarationerna så att de i första hand motsvarar fastighetsägarens förväntningar. Dåliga hus med besparingspotential skall ha besiktning och åtgärdsförslag, dock kan man slippa det om det inte behövs. Det finns även byggnader som är väldigt bra energimässigt, då finns inget motiv för besiktning då man från början kan anta att det inte finns några åtgärdsförslag anser Thomas.

Thomas tackade för tillfället till diskussion och lovade att ta till sig informationen som framkommit under dagen.

Göran berättade att Swedac försöker att hitta de företag som inte har åtgärdsförslag. Vill gärna ha stöd för det i det kommande regelverket. Han tyckte även att energideklarationer har blivit ett lite negativt laddat ord, medan det viktiga är att spara energi och få en positiv bild av det hela. Göran är inte positiv till att det skulle bli två olika system, ett för villor och ett för andra byggnader, i framtiden.

”det viktiga är att spara energi”

Ett förslag från publiken var att dela in beståndet i delar liknande bilbesiktning så att det går att få en jämn belastning under en lång tid. Samordna OVK och energideklarationer så att de sammanfaller. Det ger en jämn och stabil bas med ca ett tusental energiexperter som kan förbättra sin kompetens och sina redskap långsiktigt.

Många i publiken tyckte att det var olyckligt att Thomas tyckte att det var upp till fastighetsägaren att välja nivå på energideklarationen, detta motarbetar ju syftet att upplysa hyresgäster om byggnadens energiprestanda.

Slutsatser om dagens diskussion om energideklarationer

Bengt Nyman, särskild utredare och ordförande i utredningen om byggnaders energiprestanda 2003-2005

Arbetet med energideklarationer har varit en osedvanligt lång och krånglig resa sedan starten 2001. Den 1 november 2010 var ca 50 % av alla deklarationspliktiga byggnader deklarerade.

De vanligaste åtgärderna i energideklarationerna är enklare åtgärder såsom reglering av inomhustemperatur och snålspolande armaturer. 44 % av deklarationerna hade inga åtgärdsförslag. Endast 14 % hade 3 eller fler förslag. Endast 10-25 % av åtgärderna var byggnadstekniska.

För att klara energisparmålen 20 % till 2020 och 50 % till 2050 behöver Boverket sätta ner foten i besiktningfrågan och stärka experternas ansvar och oberoende. Dessutom behöver experternas kompetens breddas då de ofta föreslår åtgärder inom sin egen utbildnings- och yrkesverksamhetsbakgrund. Kravet på ackreditering bör behållas även för småhus. Lappen i trappen behöver göras mer pedagogisk.

http://www.energiradgivarna.com/siteadmin/upload/pdfarkiv/Bengt_Nyman.pdf

”Dessutom behöver experternas kompetens breddas då de ofta föreslår åtgärder inom sin egen utbildnings- och yrkesverksamhetsbakgrund.”

Årets Energirådgivare 2010

SABO-företagens Skåneinitiativ och Willy Ociansson utsågs till Årets Energirådgivare 2010 med följande motiveringar:

SABO-företagens Skåneinitiativ

SABO-företagens Skåneinitiativ har beskrivits som ett Kyotoprotokoll för de kommunala bostadsföretagen genom att undertecknarna förbinder sig att under en 9-årsperiod minska energianvändningen med 20 procent. När man på detta sätt går längre än den svenska målsättningen och uppfyller EU:s intentioner i de olika direktiven och handlingsplanerna, blir man ett nationellt och internationellt föredöme.

Man visar sig också vara bättre än Kyotoprotokollet då 101 undertecknare skyndat till – även bolag utanför det första målområdet (Skåne) – något som sannerligen inte Kyotoprotokollet lyckats med.

http://www.sabo.se/kunskapsomraden/energi/skaneinitiativet/Sidor/vad_ar.aspx

Willy Ociansson

Willy Ociansson är en sådan person som man önskar att man hade som granne. Han fixar, han vet hur och var, och han har alltid ett leende på läpparna och ett vänligt ord på vägen.

Vi har lärt känna honom som den energikunnige som under sitt yrkesliv alltid förändrat. Inte bara de objekt han arbetat med, utan även sin arbetsplats, sin organisation och den teknik han jobbar med genom att ständigt uppfinna något nytt.

Genom avancerade uppfinningar, sunt förnuft och praktiska tillämpningar genomför Willy energieffektiviseringar med en glöd som vi gärna vill belöna.

<http://www.wctab.se/>

